

Після чергової стрілянини в Нагірному Карабасі навесні 2023 року розпочався етап нормалізації відносин між двома державами. У квітні 2023 року Прем'єр-міністр Вірменії Нікол Пашинян заявив, що Вірменія може визнати Нагірний Карабах частиною Азербайджану, якщо Азербайджан натомість гарантує права етнічних вірмен на цій території.

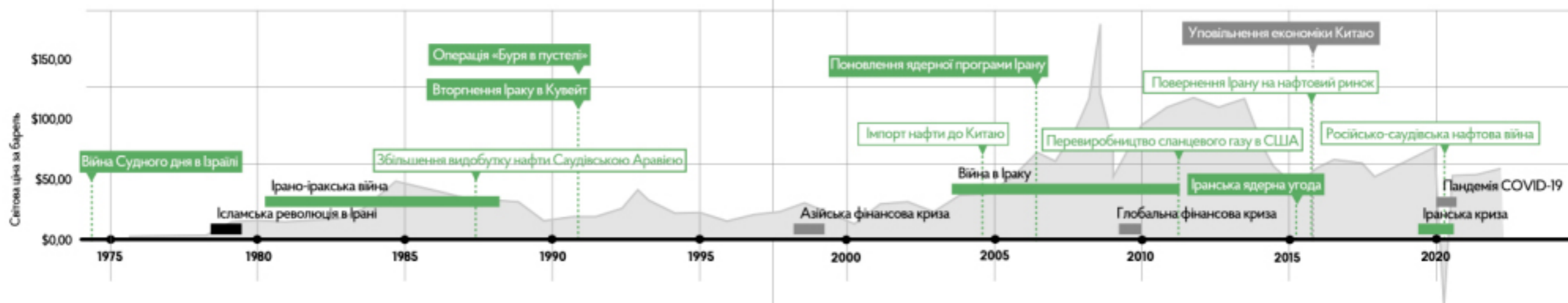
Станом на травень 2023 року війна за Нагірний Карабах і прилеглі райони забрала життя майже 40 000 осіб.

Ціни на нафту

Події у світі й ціни на нафту є взаємозалежними явищами. 1970 року світова ціна за барель нафти становила 1,8 долара. Але подальші події – війна Судного дня в Ізраїлі в 1973 році, Ісламська революція в Ірані 1978–1979 років, Ірано-іракська війна 1980–1988 років – спричинили підвищення цін до 36 доларів у 1980-х.

Стрімке збільшення обсягів нафтовидобутку Саудівською Аравією в 1986 році призвело до падіння світових цін на нафту й потягнуло за собою економічну кризу, що стала однією з причин розвалу СРСР: його бюджет значною мірою складався з «нафтодоларів» – прибутку, одержаного з експорту радянської нафти за кордон.

 Зіставлення деяких подій у світі і світових цін на нафту.

Після вторгнення Іраку до Кувейту в 1990 році ціни на нафту стрімко зросли. Азійська фінансова криза 1998–1999 років натомість обвалила ціни на нафту до рівня 1970-х.

Вторгнення США до Іраку у 2003 році спричинило тривале зростання цін, яке досягло свого піку – 147,27 долара за барель – у 2008 році. Однак у зв'язку з глобальною фінансовою кризою 2008 року ціна впала більше ніж утричі.

Упродовж 2014–2015 років ціни на нафту знизилися. Нині вони перестали бути поштовхом для розвитку економіки: за умов перевиробництва й низьких цін «нафтові економіки» стали заробляти менше. Це зумовило і скорочення їхніх витрат, тобто постачальники нафти стали купувати менше товарів, вироблених в інших країнах (а це своєю чергою послаблює економіку тих країн).

Споживання нафти впало 2020 року – у зв'язку з локдауном через пандемію коронавірусу. Це також призвело до зниження цін. 20 квітня 2020 року вперше в історії ціна на нафту набула від'ємних значень: продавці нібито мали доплачувати покупцям за купівлю сировини.

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року стало причиною ембарго⁸ ЄС на російську нафту, тобто скорочення її закупівлі й обмеження в ціні. Унаслідок цього доходи Росії від сирової нафти впали на 33%. До кінця року вони знизилися ще на 5% через припинення Німеччиною імпорту трубопровідної нафти. Натомість свій видобуток нафти збільшили США, а Об'єднані Арабські Емірати відновили її постачання до Європи.

⁸Ембарго – економічні обмеження, санкції, які накладають на певну країну, щоб завдати їй збитків.

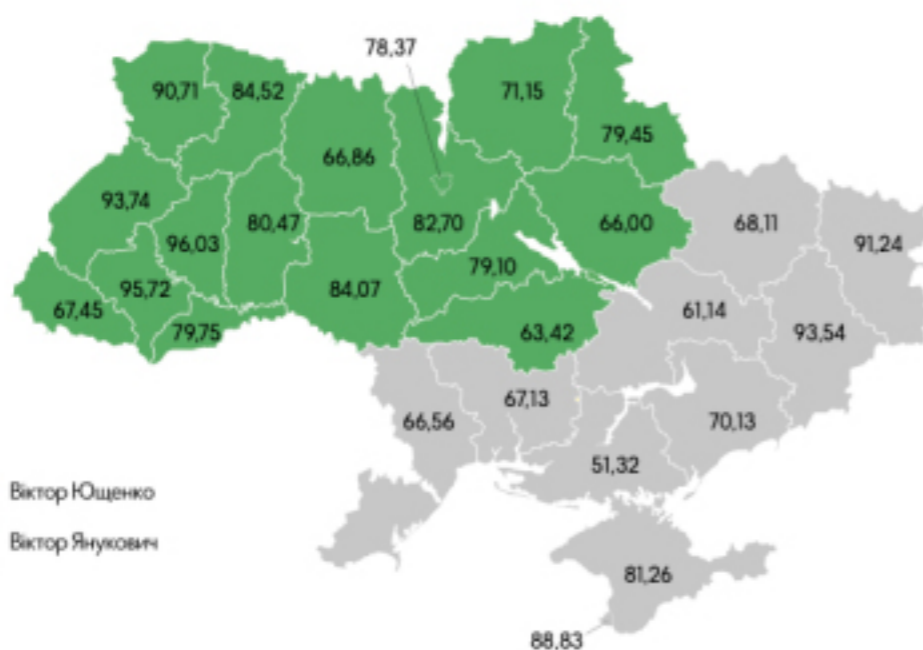
Рішення Верховного Суду поклало край політичній кризі.

4 грудня ЦВК призначила повторне голосування на виборах Президента на 26 грудня 2004 року.

8 грудня у Верховній Раді досягли політичного компромісу, який дозволив ухвалити низку важливих рішень:

- закон, який унеможливував масові фальсифікації під час переголосування;
- зміни до Конституції, які обмежували повноваження Президента — Україна з президентсько-парламентської стала парламентсько-президентською республікою (цей закон був скасований у 2010 році);
- зміни складу ЦВК.

26 грудня 2004 року відбулося повторне голосування другого туру виборів Президента України. Віктор Ющенко набрав 51,99 %, Віктор Янукович — 44,20 %. Явка склала понад 80 % виборців. Уперше на президентських виборах в Україні умовно «прозахідний» політик переміг «просхідного».

■ Віктор Ющенко
■ Віктор Янукович

Розподіл голосів виборців за регіонами України у 2004 році.

Від Помаранчевої революції до Революції гідності

Віктор Ющенко став третім Президентом України і першим, який прийшов до влади внаслідок масових протестів громадян. Під час його правління діяли зміни до Конституції, які звужували повноваження Президента й розширювали роль парламенту.

У «помаранчевому» таборі не було єдності — конфлікти інтересів почали виявлятися від самого початку президентства Ющенко.

Президентство Віктора Ющенко

До вересня 2005 року Прем'єром була Юлія Тимошенко, у 2005–2006 роках — Юрій Єхануров, у 2006–2007 роках — Віктор Янукович, а у 2007–2010 — знову Юлія Тимошенко. Стосунки Президента з Прем'єрами (крім Юрія Єханурова, який був близьким соратником Ющенко) були доволі напруженими. Постійна політична криза, економічна криза 2008 року, «газові війни» 2006 і 2009 років, у яких, як не парадоксально, українське суспільство звинувачувало не Росію, а насамперед українську владу, невиконання обіцянки «бандити сидітимуть у тюрмах», даної Майдану, особисті конфлікти з Тимошенко, критика її газових угод 2009 року самим Ющенком і, зрештою, його ж заклик голосувати «проти всіх» у другому турі президентських виборів на початку 2010 року — усе це призвело до того, що Віктор Янукович із його мобілізованішим електоратом виграв другий тур і став демократично обраним четвертим Президентом України.

Помаранчева революція зруйнувала механізми «замовної» приватизації, обмежила способи відчуження державного майна, але не запропонувала взамін нових механізмів приватизації.

Наприкінці ХХ століття відбулися два ґрунтовні зрушення в міждержавних відносинах:

- розпад СРСР і соцтабору на низку незалежних країн,
- об'єднання Європейського Союзу.

Україна ще тривалий час залишалася залученою до подій, що відбувались у країнах колишнього СРСР, і поступово почала налагоджувати відносини з країнами ЄС і США.

У світі

Міжнародна співпраця

Якщо кінець ХІХ – початок ХХ століття був періодом інтенсивного формування національних держав, то кінець ХХ – початок ХХІ століття став часом нової хвилі глобалізації світу. Із розпадом СРСР закінчилася «холодна війна» між двома супердержавами – СРСР і США.

Обмін фінансовими й інформаційними потоками, людьми – туристами й мігрантами – значно поживався. Посилився вплив екологічної ситуації в одних регіонах на інші. Ми перестали сприймати економічні кризи, зміни клімату чи пандемії як внутрішні справи окремих держав. Усвідомили, що є проблеми, які стосуються цілого світу, тож і рішень потребують спільних.

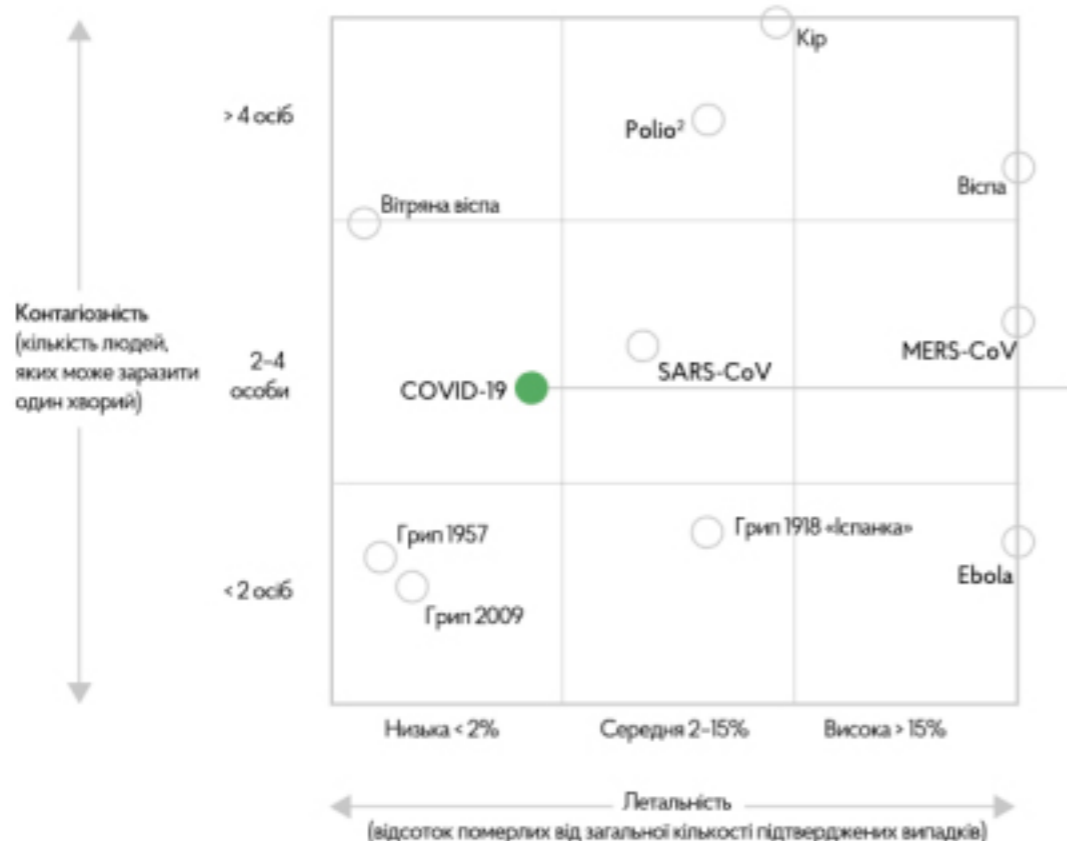
Розширення ЄС

Історія Європейського Союзу почалася в повоєнній Європі, коли дві країни, що до того часу ворогували, – Франція і Західна Німеччина – уклали угоду про економічну співпрацю в галузі промисловості і створили Європейську **спільноту з вугілля та сталі**. Окрім цих двох країн, до спільноти увійшли Італія і країни Бенілюксу¹.

¹ Бенілюкс – Бельгія, Нідерланди, Люксембург.

Covid-19

У грудні 2019 року в місті Ухань Китайської Народної Республіки стався спалах захворювання на коронавірус штаму SARS-CoV-2, який, зокрема, спричиняє вірусну пневмонію. У січні 2020 року захворювання поширилося за межі Китаю. Влада Китаю закрила місто Ухань на карантин.

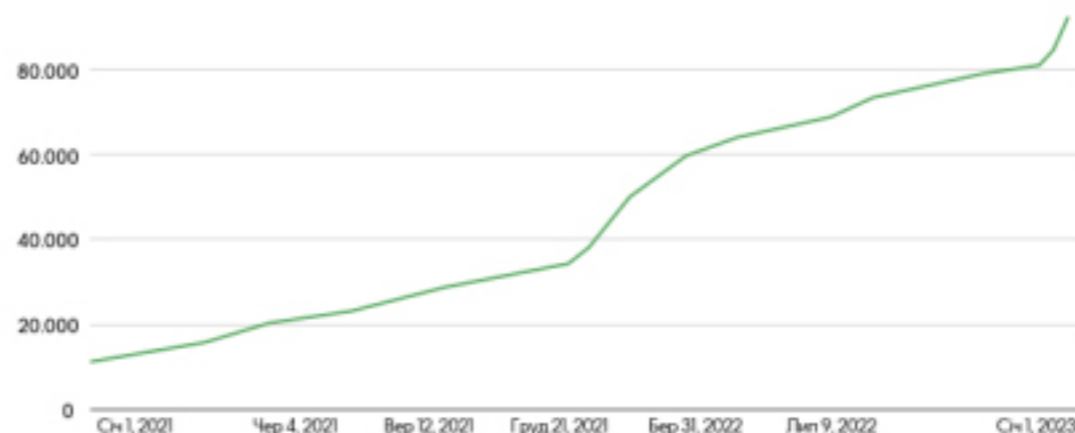
Співвідношення смертності від різних вірусів і їхньої заразності.

У лютому 2020 року потужний спалах коронавірусу спостерігали в Італії — через це скасували Венеціанський карнавал. У березні спалах захворювання відбувся в США.

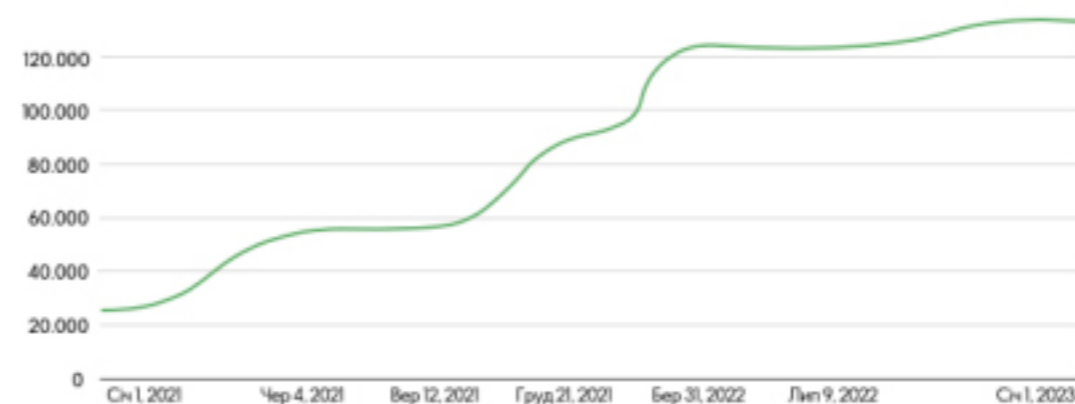
11 березня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила про **пандемію**. В Україні карантин розпочався 12 березня 2020 року.

У березні ЄС оголосив карантин і закриття кордонів. Було запроваджено **локдаун** — систему обмежень переміщення і взаємодії громадян з метою стримати

поширення захворюваності. 20 % населення Землі опинилися на карантині. Влітку карантин послабили, а в жовтні — запровадили знову.

Кількість виявлених випадків коронавірусу у світі.

Кількість виявлених випадків коронавірусу в Україні.

Наслідки пандемії коронавірусу:

- споживання **нафти** під час локдауну різко скоротилися, що спричинило найбільше падіння цін на нафту й нафтову війну між Саудівською Аравією і Росією;
- глобальна економіка зазнала втрат від найбільшого **скорочення обсягів виробництва** і прибутку за останні 100 років (із часів епідемії іспанського грипу). В Україні це падіння було менш відчутне, оскільки